

TOMISLAV PREMIERL

SAKRALNA ARHITEKTURA ZAGREBA U 20. STOLJEĆU KATOLIČKE LITURGIJSKE GRAĐEVINE

ZORANA SOKOL GOJNIK

20TH CENTURY SACRED ARCHITECTURE OF ZAGREB CATHOLIC LITURGICAL STRUCTURES

ZORANA SOKOL GOJNIK

The book *20th Century Sacred Architecture of Zagreb* written by Zorana Sokol Gojnik is a systematic, critical, and scientific contribution to a complex issue. Namely, it refers to a contribution of a specific architectural and urban planning topic to the development of Zagreb city during politically turbulent periods. The book presents the results of the first systematic research into relevant data as well as an analysis and critical assessment of fifty realized projects. The selected examples are extensively studied in terms of their spatial and theological characteristics. This research is thus a valuable contribution to the history of modern Croatian architecture. It confirms the hypothesis that the 20th century liturgical architecture in Zagreb took on a new identity of urban interpretation and architectural design, distinct from the earlier historical periods and proves that its origin lies in a wider European context of which it forms an integral part.

UPI-2M PLUS

Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet

Str. 347, ilustrirano, 5 poglavlja+katalog, literatura, izvori, summary
[26/21 cm; 2 poglavlja u boji, ostalo cb; meki uvez]

Recenzenti: Mladen Obad Šćitaroci, Tomislav Premierl,
Zlatko Karac

Urednica: Ariana Stulhofer

Oblikovanje i prijelom: Saša Stubicar

Prijevod: Neda Boric

Lektura: Mirjana Ostoja

Korektura: Mirjana Sah

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

ISBN 978-953-7703-23-3

CIP 000955755

Knjiga dr.sc. Zorane Sokol Gojnik *Sakralna arhitektura Zagreba u 20. stoljeću. Katoličke liturgijske građevine* prvi je sustavni, kritički i znanstveni prilog velikom i složenom problemu značajnog sudjelovanja specifične arhitektonske i urbanističke teme u razvoju grada Zagreba tijekom, upravo za ovaj arhitektonski sadržaj, burnoga razdoblja zbog nekoliko političkih režima i društvenih sustava. Knjiga je rezultat prvoga sustavnog istraživanja niza relevantnih podataka te analize i kritičkoga pristupa vrjednovanju pedeset ostvarenih djela. Četiri velika poglavlja govore o problemu sakralne arhitekture u dvadesetom stoljeću pa prvo poglavlje sadrži kratku analizu prethodnih povijesnih razdoblja, u drugome se poglavlju obrađuje genealogijski slijed izgradnje i značenje liturgijskih građevina u urbanističkim planovima grada, u trećem poglavlju provedena je stilska raščlamba sistematiziranog materijala uz analizu arhitektonskih i urbanističkih obilježja s aspekta liturgijske funkcije, a u četvrtome poglavlju analizira se i vrjednuje doprinos liturgijskih građevina europskoj sakralnoj arhitekturi.

Cilj je ovoga istraživanja bila sistematizacija opsežnog arhivskog materijala cjelokupnoga liturgijskoga graditeljskog naslijeđa grada Zagreba u 20. stoljeću, iznalaženje uzroka promjena u urbanističkom planiranju i arhitektonskom projektiranju liturgijskih građevina, definiranje parametara koji su odredili urbanističko planiranje i arhitektonsko projektiranje, uspostava kriterija vrjednovanja

urbanističko-planerskog i arhitektonsko-projektantskog pristupa temi liturgijskih građevina, vrjednovanje doprinosa liturgijskoga graditeljskog naslijeđa u širem europskom kontekstu, te uspostava kriterija vrjednovanja za buduće urbanističko planiranje i arhitektonsko projektiranje.

Autorica razglaba o nekoliko urbanističkih planova još od kraja devetnaestoga stoljeća do devedesetih godina dvadesetoga stoljeća. Posebno se to odnosi na drugu polovicu 20. stoljeća kada u planovima uglavnom nema riječi o liturgijskim objektima, osim u posebnim slučajevima, zbog nesklonosti državnog režima prema vjerskim objektima. Devedesete su se godine, uz slobodu gradnje liturgijskih građevina, našle potpuno nespreme prema mnoštvu zahtjeva za izgradnjom pa su se problemi rješavali često improvizirano, osim, naravno, rijetkih primjera.

Treba spomenuti, to je i autorica istaknula, pojam modernih nazora arhitekture međuratnog razdoblja i pokušaj arhitekata da se izraze novom prostornom misli i shvaćanja sakralnoga prostora usprkos još važećim shemama liturgijskog prostora koje još slijede stari sustav i prostorne sheme Tridentskog koncila iz sesnaestog stoljeća. Moderni su autori ipak uspjeli ostvariti nova djela modernoga prostornog shvaćanja – naravno, uz određene stvaralacke ustupke. Autorica opširno analizira odabrane primjere u prostornom i teološkom smislu pa je ova vrijedna studija značajan doprinos povijesti hrvatske

moderne arhitekture, ali i ključan pokazatelj da se iskrenom kreacijom i takav sraz kreativno može prevladati stvaralackom potragom za novom autentičnošću, kako liturgije tako i liturgijske arhitekture.

Istraživanjem su potvrđene hipoteze da je zagrebačka liturgijska arhitektura u dvadesetom stoljeću zadobila novi identitet urbanističke interpretacije i arhitektonskog oblikovanja, drukčiji od prethodnih povijesnih razdoblja, te da je zagrebačka liturgijska arhitektura proizašla iz širega europskog konteksta i njegov je sastavni dio.

Posebno ističem višestruki znanstveni doprinos ove knjige. On se prije svega odnosi na otkrivanje do danas nepoznatih i neobjavljenih podataka o liturgijskoj arhitektonskoj baštini dvadesetoga stoljeća. Ovom knjigom prvi se put istražilo mjesto zagrebačke liturgijske arhitekture u svim urbanističkim planovima grada. Doprinos je istraživanja i smještaj cjelokupnoga arhitektonskog liturgijskog naslijeđa Zagreba 20. stoljeća u širi povijesni kontekst te pokušaj da se uvidom u teoretsku literaturu pronađu uzroci promjenama liturgijskoga graditeljstva na arhitektonskoj i urbanističkoj razini.

Naposljetku, konačni doprinos cijeloga znanstvenoistraživačkog procesa jest definiranje arhitektonskih i urbanističkih obilježja liturgijskih građevina u Zagrebu u dvadesetom stoljeću te uspostava kriterija vrjednovanja za buduće urbanističko planiranje i arhitektonsko projektiranje liturgijskih građevina.